

DELA VSKI Delavski

Letnik II.

V Ljubljani, 1. maja 1936

Štev. 4-5a

Izhaja vsako drugo soboto. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Osojna pot 3/II. (Na Osojah, Ulica na Grad). — Za konzorcij in uredništvo odgovarja Rudolf Rojc, Ljubljana. Poštni čekovni račun štev. 17.080.

Naročnina: mesečno Din 2.—, četrletno Din 5.—, polletno Din 10.— letno Din 20.—; za inozemstvo: mesečno Din 4.—, letno Din 40.—. — Tiskajo J. Blasnik nasl., Univ. tiskarna, litografija in kartonaža d. d. v Ljubljani. Odgovoren L. Mikuš.

Kaj pišejo delavci iz obratov

Zenica — Jesenice

Pred kratkim je predsednik vlade odgovarjal na interpelacijo senatorja Ivana Hribarja, ki je vsebovala nekaj vprašanj o nameravani razširitvi železarne v Zenici.

Povedal je, da ima država večino delnic zeniške železarne in to 90%, ostalih 10% pa bodo dobili privatniki, vendar ni govora o tem, da bi dobila tvrdka Krupp le eno samo delnico. Tvrdka Krupp ima samo naročilo za dobavo in montažo strojev in ne bo prevzela delno, še manj pa celotno obratovanje. Železarna sama bo izdelovala le večje profile, to je take, katerih pri nas ne izdelujejo, posebno železniške tračnice in nosilce. Radi tega ne bodo prav nič oškodovane ostale železarne v naši državi, ker smo te produkte za cca 200 milijonov uvažali in bomo sedaj lahko krili sami te domače potrebe, konkurenca med posameznimi podjetji je torej izključena. Glede zaposlitve domače delovne sile je tudi vse zagotovljeno in bodo pri razširitvi našli zaposlitve le naše delovne in tehnične moči.

Velenje

Rudarji imajo pri nas nabavljalo zadrugo, ki je edina ustanova, ki, kakor se hvalijo nekateri, sijajno uspeva. Saj je izkazala v lanskem letu 227.000 Din čistega dobička. Če si pa ta sijajni efekt od bližje ogledamo odkod to, pridemo do zaključka, da so vse te lepe tisočake, v tej krizi, ko se dela komaj po 12—16 šihotov, znosili skupaj revni rudarji. Delavstvo ima v odboru zadruga res svoj pretežni vpliv, a kljub temu ne pride do izraza težnja večine zadrugarjev? Zakaj, ni težko dognati. Prvič prevladuje pri teh ljudeh smisel nekdanje zadruga „konsum. društva“, ki je v Velenju žalostno končala, to je, čisto trgovska logika, — dobiček. Drugič njih direktni interes na tem, ker si ob letnem zaključku delijo lepe nagrade. Čimveč dobička, tem lepša nagrada. Delegati so prejeli poleg vseh odškodnin po 1200 dinarjev, poslovodja 3000 itd. Večina delavcev, ki jim rudnik kreditira mesečno 250—400 Din, mora s tem preživljati številne družine, je pa ob zaključku lahko ugotavljalo svoje dolgoce.

Zanimiva je pri nas tudi takozvana „podporna akcija“ revnim rudar-

skim družinam. Že v jeseni se je nabralo čez 4000 Din, ter so najrevnejši pričakovali že za Božič kakšno darilo. Ker pa tega ni hotelo biti, so nekateri povpraševali, a prejeli so potom razglašni odgovor, da je vseeno če se deli o Božiču, Veliki noči ali o Kresu. Končno se je pa trdo srce vendar usmiliło revežev, tako da jih je 72 prejelo za Veliko noč vsaki nekaj okrog 20 Din podpore. Javnega poročila o tem nismo videli. Prevladuje pa mnenje, da je še precejšen del zbranega denarja menda že na varnem shranjen in da bodo nekateri še o „Kresu“ kaj dobili, ki bo pa seveda tudi prav prišlo — ako bodo še med živimi.

Rudarji.

Moste

Zadnji dopis, ki je izšel v našem listu je bil nekakšen zaostali ptič, vendar je bilo dobro, da je stvar izšla. Bomo imeli vsaj spomin na naše zaupniške volitve. Precej časa je že minulo od takrat. Imeli smo med tem že občni zbor in dva sestanka, na katerih smo razpravljali razne organizacijske, pa tudi tovarniške zadeve. Med drugim tudi to, da zahteva zaupniški zbor ureditev ventilacije v tovarni, posebno v oddelkih pri lotovinah in v takozvani „Mušterkamri“, kjer bo sedaj, ko se bliža poletje, zavaladala neznosna vročina. Prav tako je bilo naročeno, da se intervenira radi tople vode v kopalnici in obeh garderobah. Med organizacijskimi stvarmi je bila najvažnejša točka ona, v kateri se je obravnavalo nesodružno zadržanje nekaterih sodrugov in sodružic, ki so pod gotovim pritiskom in strahom (ali pa iz ljubezni) pred nekim mojstrom sestavili svojo kandidatno listo in zapustili občni zbor, ker ni bila sprejeta njih lista, češ, ali bo tako kot hočemo mi, ali pa —. Kaj sodrugi? Kaj ste hoteli? Spoznajte vendar, da je organizacija dovolj močna, da je bilo nesmiselno od vas, da ste to napravili. Povejte na sestankih kaj vas teži, organizacije pa ni treba več poskušati razbiti, ker ona reže kruh nam vsem! P. S. Večina onih sodrugov in sodružic, ki so zapustili občni zbor, se že kesa tega in skuša s skupnim delom popraviti vsem skupaj storjeno krivico. Prav je tako!

Ljubljana

Dne 26. IV. se je vršil v Del. zbornici v Ljubljani shod stavbinskih delavcev, ki ga je sklicala Strokovna komisija in ki mu je prisostvovalo preko 1000 gradbenih delavcev. Referirali so: Uratnik, o številu in

Ob sklepu lista smo prejeli poročilo, da je štrajk v Stanovskem končan.

zaposlitvi gradbenih delavcev in o njihovi socialni zaščiti. Tajnik Strokovne komisije Bricelj je poročal o splošnem položaju gradbenega delavstva, med drugim je iznesel tudi dokaz, da vodijo gradbeni podjetniki „črno listo“, listo delavcev, ki se upajo zahtevati svoje, po zakonu jim pripadajoče pravice. Predsednik strokovne komisije Leskošek, je pozval vse prisotne, da pristopijo v organizacijo, v „Zvezo stavbincev Jugoslavije“. Naglasil je, da je že zadnji čas, da se tudi stavbinski delavci organizirajo, da spoznajo potrebo po močni organizaciji, povezani z vsemi ostalimi delavskimi strokovnimi organizacijami, ne glede na verske, nacionalne in svetovnonazorna prepričanja, ker le z povezanostjo je možno doseči izboljšanje življenjskega položaja. Na shodu je bila sprejeta resolucija, v kateri so iznešene naše splošne zahteve, tarifna pogodba, najnižja plača za pomožne delavce 4.50, za zidarje 6.50—7.50 Din. Stavbinci — neorganizirani! Organizirajte se, ker le če bomo složni v tej naši zahtevi — bomo uspeli!

Stavbinec.

Kočevje — Rudnik

Težave delavstva na našem rudniku so od dne do dne večje. Doba, ko se je delalo in zaslužilo, je že davno minula. Od 1200 rudarjev, ki so po vojni kopali črni diamant, jih je ostalo le še 90. Ti so v mesecu decembru l. 1935, po Kr. prišli tako daleč, da ne zaslužijo niti za odtegljaje več.

Komaj so se rudarji oddahnili od groze ukinitve obrata v jeseni, ko je dne 28. nov. ponovno prišla vest, da ni državnih naročil. Intervencije na vseh instancah od občine do banovine so zopet zagotovile rudniku obstoj, ker je država preklicala odpoved naročil. Na žalost vodstvo rudnika še do danes ni prejelo nobene vesti o tem tako, da so rudarji v prvi polovici decembra napravili 5 šihotov, v drugi pa samo enega. Za odtegljaje (davek, bolniška blagajna, provizijska blagajna, Delavska zbornica, trošarina na elektriko, brezposelnostni fond i. dr.) porabi rudar dohodke od 3½ šihotov. Sedaj pa računajte! Pravzaprav so bili naši rudarji v decembru med brezposelnimi. Niti onih 10—14 šihotov niso imeli, ki so jih napravili v ostalih mesecih, če je šlo vse po sreči. Eno dobro stran pa so imeli ti brezposelni dnevi: g. nadpaznik Vetrovec ni mogel šikanirati in deliti med svoje zveste vernike šihotov. Po njegovem mnenju namreč tisti, ki hodi v cerkev, potrebuje več šihotov kot drugi. Vsa nevolja delavstva radi večnega praznovanja in neznosnih razmer se je pokazala v četrtek 19. dec., ko je grozila odpoved kredita v konzumu. Rudniške žene so povedale svoje. Rudarski zaupniki so radi podpor zopet intervenirali od občine do banovine — brez uspeha. Samo občina je razdelila nekaj moke. Rudniški konzum daje „na kredo“, toda kaj to pomaga? Ob času

Vsebinska te številke:

Kaj pišejo delavci iz obratov: Zenica — Jesenice, Velenje, Moste, Ljubljana, Kočevje — Rudnik, Stanovsko, Pismo nameščence, Zobotehniki, Javno zborovanje. — Strokovni pregled: Po starih potih, Zapostavljenost slovenskih železničarjev. — Zunanji politični pregled. — Tehniška čuda čudovitega Chigaga. — Nevarni krči na Poliskem. — Nemčija je Hitler. — Kulturni pregled, itd.

bo treba plačati. Na banovini so bili baže pripravljeni nekaj dati, pa se je nekdo ob nepravem času oglašil tako, da niso rudarji dobili ničesar.

Vključno neznosnim razmeram si skušajo nekateri rudarji pridobiti politične pristaje, kar pa jim ne gre izpod rok. To se je pokazalo zlasti ob priliki praznovanja Barbare, ko so rudniški nameščenci poklicali v Kočevje nekoga, ki naj bi pripravil teren. G. Nick, pri kolikih strankah ste že bili v teku Vašega ne predolga življenja? Čudimo se, da si rudniški nameščenci še danes niso na jasnem, da niso nič drugega kot boljše plačani delavci. Ali ne vedo, da tudi med nameščenci razsaja brezposelnost, ki je ponekod jako težka? Ali se ne zavedajo, da lahko tudi nje doleti ista usoda? Končna rešitev je zanje le v skupnem delu z močnim delavskim gibanjem. Naj si prečitajo brošuro „Položaj srednjih slojev“!

Rudarji so trdno odločeni, da bodo ohranili med seboj enotnost, za katero so se vedno trudili, kar kaže dejstvo, da jih je 80% organiziranih v „Zvezi rudarjev Jugoslavije“. Vabijo v svoje vrste še onih nekaj neorganiziranih in krščanskih socialistov, o katerih se zdi, da so zadnje čase popolnoma izgubili pravo smer. Če se jim obstoječa organizacija ne zdi primerna, naj poslušajo vsaj svoje strokovne tajnike v Ljubljani, ne pa ljudi, ki nimajo za delavci nič opraviti. V slogi je moč! V enem obratu ena organizacija ali pa skupni medstrokovni odbor!

Vsi na delo za „Delavski Obzornik“, ki se vztrajno bori za enotno delavsko gibanje, v katerem je naša rešitev! V vsako rudarsko hišo „Delavski Obzornik“! Razmere na rudniku se morajo izboljšati, ker tako ne gre več. Rudarji zahtevajo, da se vprašanje obstoja rudnika vendar že dokončno uredi! Rudnik mora ostati!

Zagorje

Kisovski rudarji s svojimi ženami in otroki, skupno z ostalim prebivalstvom Zagorja, v strahu pred bodočnostjo radi govorijo o ustavitvi dela v Kisovcu in grozečih redukcij, smo odšli pred ravnateljstvo T. P. D. in zahtevali pojasnila. G. ravnatelj nam je izjavil, da ne ve ničesar konkretnega. Ker se s tem odgovorom nismo zadovoljili, smo odšli na občino, kjer smo od župana zahtevali, da se takoj pošlje deputacijo h T. P. D. v Ljubljano, ki naj pove kaj namerava. Deputacija naj gre tudi k banu in zahteva pomoč v živilih, ker se z 11 šiti na mesec ne da živeti. Rezultate, ki jih bo dosegla deputacija, naj se na primeren način objavi. Ko se nam je obljubilo, da se bo našim zahtevam ugodilo, smo se mirno razšli.

Rudar.

Stanovsko

Naša stavka traja dalje, kljub temu, da se nam meče polena pod noge. Naše zahteve so nespremenjene. Podjetje nam dolguje še mezde od 15. II. 1936 do 15. III. 1936 in to zahtevamo, da se nam izplača! Stavkujoči.

Pismo nameščenca

Eno zelo pogrešam v vašem listu, namreč dopisov nameščencev. Sam sem nameščenec in vem, da smo pravzaprav tudi mi nameščenci delavci, saj živimo od svojega prodajnega dela in smo vprav takem razmerju do delodajalcev kot delavci. Po svoji mentaliteti smo tako nekako nekaj boljšega, smo nekoliko študirali, eni več, drugi manj, največ so pa nas naredili za nekaj višjega nalašč, zato da smo ločeni, da ne gremo skupaj. Sedaj pa nam stalno znižujejo plače, niža se naš življenjski standard, vse se draži in s tem se tudi manjša razlika med ročnimi in duševnimi delavci. Ročni delavci si še nekako očuvajo položaj s pomočjo delavskih organizacij. A naše organizacije! Saj so bolj prosvetna in

zabavna društva, kakor strokovne organizacije. Nameščenskih organizacij je cel kup. Delimo se največ po politični barvi, dalje po strokah in odtenkih strok. Ni čuda, da je zanimanje za te organizacije tako minimalno. Članstvo iz stare navade in neke discipline plača članarino (veliko članov pa niti tega ne ve), od sestankov, sej in občnih zborov pa nič ne pričakuje. Ima izkušnje! Mnogo društev licitira z nizko članarino, mnoga so pa podporna društva in ne strokovne organizacije. Čas je, da je tega konec. Potrebne so nam nameščenske strokovne organizacije, take kot jih zahteva doba, ko se naše razmere ne izboljšujejo, temveč stalno slabšajo. Dalje nam ni treba toliko organizacij! Privatni nameščenci potrebujemo le eno strokovno organizacijo s sekcijami za posamezne stroke. Potrebne so nam kolektivne pogodbe. Kaj imamo sedaj v tem oziru? Nič! In je še mnogo drugih stvari, o katerih ne morem tu razpravljati. Posebno o davčnih zadevah. In kako bomo prišli do take organizacije? Po nas samih! Mi moramo tako organizacijo postaviti! Ni dvoma, da tako organizacijo potrebujemo, torej jo stvorimo!

Zobotehniki

Mi nesamostojni zobotehniki smo storili marsikako pot, da bi se ukinile določbe, ki nam onemogočajo priti do samostojne prakse. Marsikdo je bil razočaran, ker se niso odprla vrata, na katera smo trkali. Res je, naša akcija ni do sedaj imela zaželenega uspeha. Toda organizacija, ki živo zasleduje svoj cilj, bo pomagala članstvu do njegovih pravic. Garancija za uspeh organizacije je članstvo samo, zavedno, disciplinirano in borbeno članstvo. Pozivamo vse neorganizirane zobotehnike: Organizirajte se! V dobri organizaciji je naš spas!

Javno zborovanje

Dne 10. t. m. smo imeli na Jesenicah javno zborovanje, na katerem so naši zaupniki poročali o dosedanjem poteku pogajanj in ukinitvi § 219 obrtnega zakona. Radi tako važnih poročil bi bila na mestu večja udeležba. Zapomnimo si: javna zborovanja so izraz naše zavesti in moči, zato drugič, ko nas bodo zopet klicali naši zaupniki in funkcionarji, vsi na zborovanje!

1. Po poročilih in zapisniku smo videli, da je še vedno večji del spornih točk nerešenih, čeravno se ta pogajanja vlečejo že od lanske stavke. Dosežen je le delni sporazum za nekatere obrate na Savi in Javorniku. Tudi za pocinkovalnico, lužilnico, adjustažo fine pločvine in za valjanje okroglega železa z vodili je dosežen sporazum, toda ker podjetje te predloge smatra za medsebojno povezane, se doseženi sporazum v teh točkah ni mogel uveljaviti.

Zastopniki delavstva so šli v svojem popuščanju do skrajnosti. Kljub temu podjetje še vedno vztraja na svojem stališču in odbija delavske predloge. Vse izgleda, da podjetje sploh ne želi sporazuma, ker vse sporne točke vleče v nedogled. Rešitve čaka še 9 točk, istotoliko pa jih je podjetje že odklonilo, vendar delavstvo zahteva za vse te točke ponovna pogajanja. Kakšen pa bo uspeh, je odvisno od naše enotnosti, od naše moči.

Strokovni pregled

V Duplici je pokret za novo kolektivno pogodbo. Poudariti moramo enotnost, ki vlada med delavstvom. Vrše se skupni sestanki delavstva v zadevah pokreta. Podjetje zaposluje 238 delavcev, od katerih je pa še večji del neorganiziran. Podjetje je v prisilni upravi.

Zveza združenih delavcev (zeleni) je ustanovila na banovinski žagi v Soteski svojo organizacijo. Na ustanovnem sestanku je bilo navzočih 50 delavcev. Tako napreduje katoliški stanovski pokret. („Slovenec“.)

No kongresu Strokovne komisije za Slovenijo je bil izvoljen sledeči izvršilni odbor: Leskovšek Franc, predsednik; Čelešnik Rado, podpredsednik; Bricelj Niko, tajnik; Jakomin Lovro, blagajnik; Čamernik Ivan, Arh Jurij, Prezelj Anton, Margetič Slavko, Bešter Alojzij; kontrola: Vidmar Franc, Koman Ivan, Svetek Franc.

V Franciji grozi stavka rudarjev, ki zahtevajo malo zvišane mezd in enak položaj za rudarje na dnevnem in podzemnem kopu. Organizacija je sklenila, da stopijo rudarji 1. maja v štrajk. Štrajkalo bo 140.000 rudarjev.

Cementni kartel. V Beogradu se je konstituirala družba „Cement“, ki bo imela monopolno pravico za prodajo vsega cementa v naši državi. Predsednik te kartelne družbe je inž. Miloš Savić, kot zastopnik TPD je v upravnem odboru njen ravnatelj dr. Vinko Vrhunc. Število kartelov se je zadnji čas podvojilo.

V Sarajevu štrajka 1300 stavbinških delavcev.

Kdo organizira vaje? (Iz „Delavske politike“ št. 33) „Pod tem naslovom namiguje neko klerikalno trobilo na velikansko nevarnost, ki baže preti, ker so nekateri mladi delavci, med katerimi je tudi nekaj vajencev, priredili par izletov v naravo. Niti tega skromnega oddiha ne privošči klerikalni list ubogim vajencem, zato se poslužuje najbolj ogabnih sredstev — denuncijantstva, namesto, da bi se potrudil sedaj, ko sodlučuje na važnih mestih, da bi se končno tudi začela izvajati zakonita določila v zaščito vajencev in mladostnih delavcev. Čuvajte se denuncijantov!“

Na shodu rudarjev v Laškem je napadel dr. Resman iz Maribora krščanske socialiste, da so oni sokrivi, da je ukinjen § 219 o. z. Krščanski socialisti so protestirali, češ, da taki demagoški izpadi samo onemogočajo enotno nastopanje vsega delavstva in enotno fronto. Mislimo, da dr. Resman baš to hoče doseči. So nekateri delavski voditelji taki, da se brigajo le za to, da je lonec dotične organizacije poln, za delavstvo kot celoto se pa ne brigajo.

V našem rudarstvu se obetajo velike redukcije. Storitev trboveljskih rudarjev pada, kar je razumljivo, če se upošteva, da dela rudar le 12 dni na mesec, živeti pa mora on in njegova družina 30 ali 31 dni.

Tekstilno delavstvo v Jaršah je v pokretu, ker se tovarna ne drži kolektivne pogodbe. 19. aprila je bil sestanek vsega delavstva. Podjetje se pri določitvi akordnih postavk ni oziralo na kolektivno pogodbo, poleg tega ni sprejelo nazaj na posel odpuščenih delavcev in delavk.

Kongres krščansko socialistične delavske mladine bo 10. maja 1936 v Ljubljani. Spored: Ob 9. maša pri frančiškanih, ob pol 11. zborovanje v Delavski zbornici, ob 15. predstava drame „Boštjan iz predmestja“ v Delavski zbornici. Za kongres bo izdana posebna brošura.

Po starih potih

Delavska pravica od 16. aprila 1936. (Uvodnik.)

Naši socialni demokrati so še vedno verni učenci stare strankarske politične šole. Vse njihovo delavsko udejstvovanje dokazuje, da se v tem oziru niso prav nič poboljšali in smatrajo delavsko gibanje za strujarsko vprašanje, kjer se bijejo razne klike za moč in nadvlado. Mi smo to njihovo, za delavsko gibanje kvarno stališče vedno pobijali. Dobiček od take politike moreta imeti le dva in sicer kapitalist, ki po mili volji lahko gospodarsko izkorišča razbito delavstvo, politično pa razni strankarski stremulji, ki po hrbtih svojih sodrugov lahko sedejo na udobna mesta z mastnimi plačami. Škoda od tega pa ima samo delavstvo.

Le tako moremo razumeti staro pesem naših socialističnih voditeljev, da so le oni pravi, zavedni, svobodni in neodvisni delavski borci, vse drugo pa je pripraga meščanstva. Vsa komur je jasno, da vsi delavci ne bodo nikdar socialni demokrati, torej nikdar svetovnonazorno enih misli. Vprav že radi tega je treba nujno pobijati stališče naših socialnih demokratov o kakem monopolu na delavska vprašanja.

Nam ni delavsko vprašanje strankarsko-politično vprašanje, ampak res delavsko vprašanje. Pozitivno stremljenje in delovanje Jugoslovanske strokovne zveze, ki v svojem delu vidi v delavcu res delavca in človeka, ustvarjenega po božji podobi, ne pa kak materijal, s katerim bi se okoristil kak politični stremuh, je že marsikomu šreno zmešalo. Prav radi tega vzvišenega cilja je bila Jugoslovanska strokovna zveza pripravljena za pozitivno sodelovanje z vsakim, ki je pošteno mislil in hotel, čeprav je bil svetovno-nazorno drugačnega mnenja.

Težko je stališče naših socialdemokratov proti tako stvarni in pozitivni delavski politiki naše Jugoslovanske strokovne zveze. Ljudje stare strankarsko-politične šole se nikakor ne morejo uživet v nove resne čase in v stvarno delavsko borbo proti kapitalizmu. Oni še vedno vidijo v krščanski delavski organizaciji hujšega nasprotnika delavstva kakor pa v kapitalizmu. To pa samo radi tega, ker v krščanski delavski organizaciji vidijo konec svojemu političnemu stremuštvi, ki so ga prav lepo negovali v najmilejšem monopolu nad delavskim vprašanjem.

Le tako moremo razumeti napad g. dr. Reimana iz Maribora v Laškem na nas, o katerem pišemo na drugem mestu v današnji številki. Ta očitek je že padel seveda tudi v drugih krajih, in kakor zgleda, so sodrug prav pridno zgrabili to kost, ki jo je vrgel med nje dr. Reisman. Vsakdo pa ve, da pri vprašanju § 219 obrtnega zakona, po katerem izgubijo člani Bratovskih skladnic

pravico do tedenske odškodnine od podjetja za slučaj bolezni, ni Jugoslovanska strokovna zveza prav nič sodelovala in odločala. Saj smo bili mi celo prvi, ki smo, zavedajoč se hudih posledic za prizadeto delavstvo, prvi priobčili v naši „Delavski pravici“ javen protest.

Vsakdo ve, da se dandanes na odličnih mestih prav malo vpraša za mnenje delavstvo ali pa njegove strokovne organizacije. In če se ne vpraša, se tudi ne dobi odgovora. Kdo naj nosi potem odgovornost? Morda Jugoslovanska strokovna zveza? Zakaj pa ne Osrednje tajništvo Delavskih zbornic, ki morda res premalo posveča pozornosti takim vprašanjem v tako važnem predmetu kot so državni proračuni. Ono ima svoj sedež v Belgradu in lahko pokaže vsaj zanimanje za postavke v proračunu, ki živo zadenejo delavstvo.

Kakor nas boli vsak udarec, ki zadene dandanes delavstvo od katerekoli strani, prav tako smo pripravljene prav vse storiti tam, kjer gre za pravico. Predvsem pa se zavedamo, da smo kot organizacija celota in zahtevamo, da se organizacija kot celota tudi upošteva. Kar pa kdo dela preko te celote, pa odgovornosti ne moremo nositi in jo kot taki moramo tudi odklanjati.

Sicer pa naj socialni demokrati le hodijo po stari poti naprej, bodo videli kam bodo prišli. Naše delavstvo, pa tudi ostalo, je že toliko zrelo, da bodo znali dobro ločiti zrno od plev, resnost od neresnosti in pošteno od kritosrčno besedo od demagogije. Njihov boj proti „klerikalnemu“ delavstvu v Jugoslovanski strokovni zvezi postaja mlin na veter, življenje

pa gre svojo pot naprej. Časi so drugi kot pa so bili pred desetletji in se bodo razne borbe posameznih klik po meščanskem vzorcu morale rade ali nerade umakniti važnejšemu vprašanju kruha in človeškega dostojanstva. Ta borba pa združuje resne, poštene in idealne ljudi, izključuje pa spekulante vseh barv in vrst.

Zapostavljenost slovenskih železničarjev

Del. pravica 16. IV. 1936.

Maribor, 6. aprila 1936.

Vsi slovenski železničarji, zlasti pa delavci iz mariborske delavnice, težko občutijo nerazumljivo zapostavljenost, preko katere v bodoče slovenska javnost ne sme in ne more več iti.

Po osemnajstih letih, kar smo Slovenci v svobodni državi, smo železničarji, posebno pa iz mariborske delavnice, vedno bolj in bolj prikrajšani. Delavci so dobivali na primer lesne odpadke, takrat ko so vodili delavnico nemški in nemčurski šefi, predlanskem se je pa še to ustavilo. Sedaj se pa mečejo ti odpadki po vseh kotih in gniyejo, nihče nima koristi, preti pa še nevarnost požara. Zanimivo je, da jih gotovi krogi še vedno dobivajo. Ravno tako smo dobivali prej stalno milo in brisače, sedaj je tudi to odpadlo. Najbolj pa smo prizadeti pri premijah za povečano produkcijo v delavnici, ki se od l. 1931. stalno reducira, tako da je padla od takrat do danes povprečno nad 60%, to se pravi, da zasluži kvalificiran delavec povprečno okrog 250 Din premije (prej 6 do 7 sto). Zgodili so se tudi slučaji, da so zaslužili naši delavci samo 50 Din premije, pa tudi še manj na mesec.

Kako pa je v drugih delavnicah? Informirani smo in imamo tudi dokaze, da zaslužijo delavci v niški in zagrebški delavnici še danes do 880 dinarjev premije na mesec. Pripomniti pa moramo, da so delavci mariborske delavnice glede usposobljenosti na prvem mestu, saj se v tej delavnici popravljajo vsi salonski in dvorni vozovi. Omembe vredno je pa, da je življenjski standard v Nišu dosti cenejši kot pri nas v obmejnem Mariboru. Člen 40 pravilnika o po-

možnem osebju prometnih ustanov pravi, da se osnovna dnevnicca po draginji mesta, po specialnosti dela in po zmožnosti delavca lahko poviša za kvalificirane delavce do 50%, za polkvalificirane 40% in za težake pa 30%. Tudi to se v naši delavnici ne izvaja, dočim se pa v zgoraj omenjenih delavnicah v Nišu in Zagrebu, pa tudi drugod ta določba izvaja.

Jasno, je, da tako postopanje z našim delavstvom silno slabo vpliva na razpoloženje in voljo do dela našega delavca. Marsikdo si bo mislil, kaj neki dela naša strokovna organizacija. Organizacija pravite? Sicer obstoja neka uradna strokovna organizacija železničarjev po imenu „Udruženje jugoslovanskih nacionalnih železničarjev in brodarjev“, ampak kaj pa nam pomaga, če služi

organizacija samo interesom posameznikov, ne pa celoti. Tudi nimamo zakonitih obratnih zaupnikov, da bi zastopali in branili naše interese v delavnici, dasi to člen 114 pravilnika predvideva.

V zadnjem času beremo v raznih časopisih o demontaži naše industrije. Tudi o naši delavnici se govori že nekaj let, da jo nameravajo premestiti v Kraljevo. To je spet vprašanje naše javnosti. Če mislijo Slovenijo tako sistematično demontirati, bo v nekaj letih gospodarsko in kulturno uničena. Ni to samo zadeva dveh tisočev slovenskih železničarjev, ki bi morali zapustiti svojo domovino, temveč vprašanje slovenskega obmejnega narodnega gospodarstva — vprašanje slovenstva sploh.

Zunanji politični pregled

Poljska. Poljska se nahaja v velikem notranjem vrenju. Gospodarski položaj ljudskih množic je neugoden. Vršili so se veliki nastopi brezposelnih v Lvovu, Krakovu, Čenstohovi in v Varšavi. Bilo je mnogo mrtvih in ranjenih. Vršil se je tudi protestni generalni štrajk. Vse to je napotilo vlado do tega, da skuša s pritegnitvijo zmernih socialdemokratov (reformistov) razbiti delavsko enotnost. Vprašanje je, če se bo posrečilo to na Poljskem, kar se je posrečilo v Nemčiji in drugod. V pokretu so široke ljudske množice za čimvečje demokratske svoboščine. Poljsko tare tudi zunanje politična brezsmernost, kar zahteva od nje čimdalje močnejšo armado in čimdaljevečje izdatke za njo. Pač hoče biti velesila in voditi samostojno politiko, brez naslanjanja na zapad ali vzhod. Vršil se borba med francosko in nemško smerjo v zunanji politiki. Ljudski pokret je francosko usmerjen.

Turčija bo zopet utrdila Dardanele. Stavila je Društvu narodov predlog, da se je o tej stvari razgovarjajo.

Bolgarija. Tudi Bolgarija se nahaja v razvoju. Vsak opazovalec je mogel pričakovati, da so nujne izpremembe v notranji politiki. Vršil se je kronski svet, na katerem, kakor je

videti, je zmigalo miljenje, da je potreben, (tako, kakor na Poljskem) demokratski manever. Uveljavljena bo zopet trnovska ustava (ime po glavnem bolgarskem mestu Trnovu).

Nemčija. Tudi v Nemčiji se pojavlja volja po čimširši demokrati-zaciji. V tem gibanju sodeluje tam tudi katoliški Centrum. Radi sodelovanja z drugimi demokratskimi skupinami v tem smislu je bilo aretiranih mnogo katoliških mladincev in politikov.

Francija. Francija je pred volitvami, ki bodo za nadaljni razvoj njene notranje pa tudi zunanje politike zelo važne. Tudi francoske volitve stoje v znamenju združitve desnih in

Poverjeniki!

Kljub temu, da poverjeniki vrše večinoma svojo dolžnost do lista in s tem do delavske skupnosti, smo prepričani, da poverjeniki, kot posamezniki ne morejo narediti vsega. Treba je več ljudi, ki se medsebojno podpirajo in delo razdele. Le tako bo naš list, ki zastopa interese delavstva kot celote, brez ozira na vsako politično deljenost, — močan in sposoben, da bo ustvaril enotnost iz razbitega.

Obvestilo!

Občni zbor zadruga „Delavski dom“ r. z. z. o. z. v Mostah pri Ljubljani, se vrši dne 14. maja 1936 s sledečim dnevnim redom. 1. Poročilo načelnstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Volitev novega odbora. 4. Razno. Občni zbor se vrši ob 5. uri, v posebni sobi gostilne „Šibenik“ v Mostah. V slučaju premajhne udeležbe se vrši isti uro pozneje ob vsakem številu zadrugarjev. Odbor.

E. E. Kischeva reportaža iz knjige „Raj Amerika.“ — Prestavil C. Z.

Tehniška čuda čudovitega Chicaga

V Western Electrien, v tovarni za proizvodnjo telefonskih aparatov, pride dr. Becker na primer v ambulantno za nezgodne slučaje.

Na dvanajstih stolih sede krvaveči delavci, enemu strižejo lase, drugemu izpirajo rano na kolenu, mnogi imajo poškodovane prste, na operacijski mizi leži človek z zlomljeno roko.

Na dr. Beckerjevo vprašanje, kolikim je treba dnevno nuditi pomoč, je bolničarka odgovorila:

„Nekaj stotin.“

Zgražate se? O, če bi bilo v tovarni dnevno 340 nesreč, bi bil to šele en procent. Zelo malo verjetno je, da bi kdo tu izgubil vse prste po vrsti ali da bi si polomil vse ude, kajti Western Electric zaposluje 34.000 delavcev in osebje pogosto menjava.

Tudi Stockyarde, svetovno znane klavnice, si je dovoljeno ogledati. —

Tujce vodi vodnik, ki ima tajno knjigo, v kateri so natančno napisani

odgovori na vprašanja o nezgodah in ki jo je izdalo podjetje. Ta vprašanja in odgovore mora znati vodnik na pamet in knjige ne sme nikomur pokazati.

Dr. Becker si izpisuje.

Vprašanje: Kako morejo dekleta v prostorih za paketiranje vzdržati dalj časa tako brzino pri iztegovanju roke?

Odgovor: Dekleta rade razkazujejo posetnikom svojo gibčnost. Mi sami jih odvrčamo od vsake prevelike brzine.

Tako torej, je vzkliknil dr. Becker, ko je prečital to mesto v tajni knjižici. Vse so sama ničemerna bičja, te chicaške delavke! Vse dan opravljajo svoje delo umerjeno, ko pa pride kakšen obisk, jim gonijo noge pedal na stroju kakor biciklist na šestdnevni dirki, desna roka dela ta gib, leva oni gib, da se pesetnika loti vrtočlavlavost. Da, vrtočlavlavost!

Jaz, dr. Becker sem videl to črno na belem, firma razkrinkava to laž in očita delavkam, da skušajo s potvarjanjem ljudi preslepiti. Ha, mene ne boste imele za norca! Vse chicaške delavke, ki paketirajo, zvijajo časopise, ki delajo v Elgin tovarni ure, v Hester Comp. poljske stroje, vse te delavke začno blazno hiteti, ko se jim približam in to le — da bi mi ugajale.

Toda kratko vprašanje bi stavil dr. Becker. Kako je pač s tekočim trakom, g. vodnik? Kako vendar ve tekoči trak kdaj in kje hodijo tujci? Kako to, da tekoči trak ravno tedaj tako blazno zdirja in da se delavki ravno tedaj posreči v trenutku narediti s tako brzino te gibe z roko, ki jih mora sosedinja ponoviti?

Vprašanje: Kako morejo delavci vzdržati v tem vročem ozračju polnem krvi in ropota ali v mrzli hladilnici?

Odgovor. Imajo posebne obleke, ki ščitijo znojnice.

Dr. Becker ne najde niti sledu o taki obleki. Vidi, da so ti delavci oblečeni kakor vsi drugi mesarji, ki ne zakoljejo vsako uro 700 svinj in 250 glav živine in ne čistijo drobovja in ne razsekavajo mesa v tempu tekočega traka.

Povprečna plača znaša pri štirideseturnem delavniku na uro 42.5 centov; nadure se plačujejo po akordu. 17 dolarjev na teden, 68 na mesec, to je več ko mršava plača v najbolj mastnem ameriškem podjetju!

Delavci so večinoma Poljaki in Črnci. Toda odkar imajo Črnci možnost organizacije, se z njimi ne da več tako igrati kakor z onimi na bombažnih plantažah na jugu (27 centov plače!) in jih zato zamenjujejo s celimi vagoni Mexikancev. Agenti prepotujejo Mexiko, najemajo delavce in jih z družinami vred natovoriijo za Severno Ameriko, kamor se druge rase ne morejo tako lahko vseliti. Čim številnejša je družina, tem bolje, ker jim je s tem odvzeta svoboda gibanja

levih sil. Nacionalni fronti stoji nasproti ljudska fronta. Pričakujejo napredek leveice.

Španija. Razvoj v Španiji gre normalno. Posebno se zanima za Španijo katoliški tisk, ki trdi, da evropskim državam ne more biti vseeno, kdo vlada v Španiji. Razpuščene so fašistične organizacije. Desničarji so pripravljali s pomočjo vojske in „Španske falange“ rabuko. Zato vlada sedaj čisti vojsko vseh protidržavnih elementov. Španija gre nasproti širokim socialnim reformam.

Abesinija. Pogajanja za sklenitev kupčije tečejo dalje. Italijani so že pri Tana jezera, ki spada že v Angliško interesno ozemlje. Napetost med Italijo in Anglijo se je povečala, pa se bo že kako uredilo na račun Abesincev. Proti imperialističnim državam se stvarja panafriška zveza.

Avstrija je uvedla obvezno vojsko službo z velikimi slovesnostmi. Priredila je pred kratkim veliko parado, ki je pokazala, da je avstrijska vojska kar naenkrat sijajno opremljena. Vršila se habsburgizacija vojske (uvedba cesarskih imen polkov itd.).

Vatikan. Vršila se je konferenca katoliškega tiska. Postavile so se sledeče smernice: Ne pisati za izpremembo mirovnih pogodb, za obstoječe stanje meja in razmerij, ne pisati proti obstoječim režimom (Nem-

čija!), pisati za mir a se ne družiti z drugimi skupinami, ki so istotako za mir.

Bela Kun se zabava

Slovenec od 25. aprila 1936.

Pariz, 24. aprila. b. Posebni dopisnik „Petit Parisien“ v Španiji se je sestal v Valenciji z Bela Kunom. Bela Kun mu je izjavil, da je prišel v Španijo le zaradi zabave kot naveden potnik, jasno pa je, da opazuje dogodke. Na vprašanje dopisnika, če ni morda prišel, da pomaga revolucionarni stranki, je odgovoril popolnoma hladno: „V Španiji se razvijajo dogodki popolnoma normalno v korist komunizma. Komunizem bo tukaj zmagal brez revolucije.“

Program španskih socialistov

Plenarno zborovanje socialistične federacije v Madridu je na zgodovinski seji končno veljavno likvidiralo reformistične tendence v stranki. Z veliko večino sprejeta resolucija označuje kot neposredni cilj španske socialistične stranke: 1. politično moč delavskega razreda, ki naj se doseže s katerimkoli sredstvi; 2. izpremembe individualne lastnine v kolektivno lastnino; 3. pravica narodov Španije vključno Maroka do samoodločbe in sicer popolne neodvisnosti.

(Slov. narod, 24. aprila 1936.)

Nevarni krči na Poljskem

Slovenec od 25. aprila 1936.

Varšava, 24. aprila b. V političnih krogih je veliko senzacijo vzbudilo imenovanje znanega socialističnega voditelja Zeninskega za ravnatelja državne zavarovalnice v Varšavi. Kot najresnejši kandidat za to mesto je bil namreč Siedljevski, član polkovniške skupine. Danes je obiskal namestnika ministrskega predsednika Kviatowskega voditelj parlamentarne delavske skupine in bivši krakovski vojvoda Kvašnjewski, ki je interveniral za zboljšanje delavskega položaja. Namestnik predsednika vlade mu je obljubil, da bo vlada storila vse, da ugotovi delavskim zahtevam, v kolikor so upravičene.

Današnji krakovski „Głos Narodni“ poroča, da je voditelj male kmečke stranke general Żeligowski pričel pogajanja z ljudsko stranko, nato pa za sodelovanje v vladi, ker hoče preprečiti vsak poskus polkovniške skupine, da pride na oblast. General Żeligowski je dalje sklenil, da se sporazume tudi z vsemi opozicijskimi strankami in namerava prositi državnega predsednika, da pomilosti kmečke voditelje Witoša, dr. Kieretkega in Banginskega, ki naj bi se potem vrnili iz pregnanstva, kar bi pomirjevalno vplivalo zlasti na kmečke množice in notranje politični položaj sploh.

Nemčija je Hitler

Slovenski Narod z dne 30. marca 1936 poroča:

Berlin, 30. marca. z. V glavnem glasilu narodne socialistične stranke objavlja Alfred Rosenberg članek pod naslovom: „Hitler je Nemčija“, v katerem pravi med drugim:

To kar se je včeraj odigralo v Nemčiji, dokazuje vsemu svetu, da so bili zaman vsi poskusi, da se iz zveze razdor in razdvojenost v nemškem narodu ali pa da se nemški narod po versajskih metodah preplasi. Vsi ti poskusi so brezuspešni. Vso Nemčijo danes preveva enodušna življenska moč. Pojem, da je treba narodno čast postavljati nad vse, ni samo zaobljuba največjih ljudi iz preteklosti Nemčije, ni bil samo zvezda-vodnica v dobi borb narodno-socialističnega pokreta, ampak je danes postal osnovni pojem vseh Nem-

cev, ki žele, da bi ta pojem bil temelj za nadaljno delo pri gradbi nove države. Najbrž je treba v tem videti najboljši smisel rezultata volitev od 29. marca 1936. Svet mora računati s ko jeklo trdno enotno fronto 67 milijonov Nemcev in to mora biti poslej v politiki stalno dejstvo. Danes ni nikjer takega predstavnika države, ki bi lahko vsaj s približno isto pravico rekel, da je pooblaščen opolnomočenik svojega naroda, kakor to lahko s pravico reče Hitler, izvoljen od celokupnega nemškega naroda. Morda bo 29. marc prisilil k razmišljanju skeptike v inozemstvu. Mnogi se bodo morali vprašati, ali je bila upravičena njihova dosedanja kritika političnih razmer v Nemčiji. Vodja je poklical nemški narod in nemški narod se je sijajno odzval. Sedaj je naloga državne oblasti, da stori, kar je treba.

V naravo!

Bolj ko kdo drugi potrebujeta delavec in namoščenec zraka. Cel teden delata v zaprtih prostorih. Nedelja pa je prosta, kam z njo? V naravo, v hribe, s kolesi in peš. Kaj je lepšega, kakor potovati skozi pomladno prirodo v prijetni družbi. Torej v naravo: to je zdravje in vsestranski osebni napredek.

Kulturni pregled

Vsem čitateljem priporočamo v nakup in čitanje Spectatorjevo brošuro „Vprašanje srednjih slojev.“ Izšla je v „Mali biblioteki“, Ljubljana, Miklošičeva c. 15, dvorišče in vsebuje: 1. Sestava srednjih slojev in njihovo gospodarsko propadanje. 2. Kakšna je bodočnost srednjih slojev. 3. Odnos delavskega razreda do srednjih slojev. 4. Gibanje in usoda srednjih slojev v Nemčiji. 5. Rooseveltovo načrtno gospodarstvo, etatizem in srednji sloji. Cena brošure je samo Din 5.— Kdor hoče vedeti, kakšno stališče naj zavzame delavstvo k srednjim slojem in k nacionalnemu vprašanju, kaj so dali srednji sloji fašizmu in ta njim nazaj, mora prečitati to delo.

Engels-Plehanov, Uvod v dialektični materializem. Knjiga, ki Vam pove, kaj je idealizem, kaj je materializem, kako je nastal dialektični materializem.

Engels, Anti-Düring. Knjiga, ki Vam razloži vsa temeljna filozofska, sociološka in pravna vprašanja, ki poljudno razloži osnovna vprašanja narodnega gospodarstva, postanek socialnih bojev in načela socializma.

Marx, 18 brumaire (izg. brümér). Politična in socialna zgodovina dobe Napoleona III. v Franciji.

Plehanov, Osnovni problemi marksizma. Naslov pove vsebino.

Engels, Izvor rodbine privatne lastnine in države. Ta knjiga je lahko pisana in bi jo moral brati vsak delavec, ki se hoče poučiti o tem, kaj je država, kako je nastala, ali je bila od vekomaj, in kako je nastala družina in lastnina.

Horrabin, Gospodarska geografija. Poljudno pisano gospodarsko zemljepisje. Za razumevanje imperialističnih zapletljajev, za poznavanje tega, kaj imperialisti iščejo v kolonijah, v čem je boj za Mandžurijo, Abesinijo itd., je potrebno prečitati to knjigo.

Vse te ali posamezne knjige lahko dobite takoj, dokler traja zaloga, in plačujete potem v mesečnih obrokih po dogovoru. Pišite nam!

Sprejemamo krajevne zastopnike in kolporterje za provizijo!

Pristopajte kot združniki!

Delež Din 50.—.

Založba

EKONOMSKA ENOTA

Ljubljana, Miklošičeva c. 15
dvorišče

Važno!

Radi boljše zveze med uredništvom in dopisniki, ter krajevnimi člani konzorcija, prosim vse iste, da mi pošiljajo dopise na naslov, kjer stanujem, to je: Ob železnici I/III. p. Ljubljana-Moste. Isto prosim tudi uredništva časopisov in revij, ki se pošiljajo na ogled ali v zameno za Delavski Obzornik.

Rojc Rudolf.

Žalostna statistika

Na področju treh glavnih bratovskih skladnic v Beogradu, Ljubljani in Sarajevu je bilo v desetih letih, t. j. od 1. januarja 1925 do 31. decembra 1934 sledeče število ponesrečenih rudarjev:

	Beograd	Ljubljana	Sarajevo
smrtno	193	140	241
težko	655	576	508
lažje	10.171	17.682	14.990
zaposlenih			
pa je bilo	16000	13.000	9.500
inval. renta			
izplačana	18.323.000	22.773.000	6.600.000
število			
rentnikov	774	813	827

Skupaj je bilo torej: 574 ubitih, 3083 težko poškodovanih, 42.823 lažje poškodovanih, izplačano je bilo 47.756.000 rente, rentnikov, invalidov in osirotelih družin je narastlo na 2414.

Redni letni občni zbor

Ekonomske enote, registrirane za druge z omejeno zavezo v Ljubljani, se bo vršil v petek 15. maja ob 7. uri zvečer pri Slamiču, Gosposvetska cesta.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika prejšnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1935.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Če bi občni zbor ob napovedani uri ne bil sklepčen, se bo vršil čez pol ure nov občni zbor, ki bo veljavno sklepal z istim dnevnim redom in ob vsaki udeležbi.

Odbor.

Naročniki!

Obnovite naročnino!
Darujte za tiskovni sklad!